

ISSUES OF PHYSICAL TRAINING IN THE PROCESS OF MILITARY EDUCATION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Agzamov Inom Salimjonovich

Tashkent State Pedagogical University named after Nizami, Faculty of Military Education
teacher

Email address: ainom0518@gmail.com

Khurramov Mansur Musurmon O'gli

Tashkent State Pedagogical University named after Nizami, Faculty of Military Education
Talabasi

Phone number: +99890 962 14 21

Annotation: The effectiveness of the preparation of young people for military service depends largely on the knowledge of adolescents by the head of military education before conscription, that is, their knowledge of the specifics of the object of pedagogical activity. The object of the pedagogical influence of the pre-service military education leader is the young people who are preparing to join the Armed Forces. The results of the pre-service military education teacher's pedagogical activity will certainly have an impact on the morale of future fighters.

Keywords: Preparation of youth for military service, the Constitution of the Republic of Uzbekistan, pedagogical skills, the law "On Patriotism", "On Defense"

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA CHAQIRIQQACHA HARBIY TA'LIM JARAYONIDA JISMONIY TAYYORGARLIK MASALALARI

Agzamov Inom Salimjonovich

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Harbiy ta'lim fakulteti
o'qituvchisi

E-mail address: ainom0518@gmail.com

Xurramov Mansur Musurmon O'gli

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Harbiy ta'lim fakulteti
Talabasi

Phone number: +99890 962 14 21

Annotatsiya: Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash ishlarining samaradorligi ko'p jixatdan chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari tomonidan o'smirlarni yosh xususiyatlarini xisobga olishga, ya'ni pedagogik faoliyat ob'ekting o'ziga xos tomonlari xaqidagi bilimlariga bog'liqdir. Chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarini pedagogik ta'sir ob'ekti, bu Qurolli Kuchlar safini to'ldirishga tayyorlanayotgan yoshlardir. Chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarining pedagogik faoliyati natijalari bo'lajak jangchilarning ruhiy qiyofasiga albatta o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, pedagogic mahorat, «Vatanparvar», «Mudofaa to'g'risida»gi qonuni

O'zbek xalqining asriy orzusi ushlanib, mustaqillikni qo'lga kiritgan davlatimiz siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri-mustaqil O'zbekistonning mudofaasini mustaxkamlash va milliy havfsizligini ta'minlashga qaratildi. Bugungi kunda fanning eng yaxshi ixtirolari harbiy sohada tez qo'llanilishi va taraqqiyotning yuksak darajada rivojlanganligi sharoitida, yoshlarni Vatan himoyasiga tayyorlash ishlarining ahamiyati o'z-o'zidan oshib bormoqda. Xalqaro terrorizmning, separatchilik harakatlarining ko'p davlatlarda avj olishi, global urush xavfi bartaraf bo'lib lokal urushlarni paydo bo'lishi askarning ruhiy, jismoniy va maxsus tayyorgarligiga yangi talablarni qo'yimoqda. Undan turli xolatlarda o'zini munosib tuta olishni va

tezlik bilan vaziyatni to'g'ri baholay olishni, hamda eng to'g'ri qarorni qabul qila olishni, o'z harakatlarini bo'linma harakatlari bilan moslashtira olishni talab qilmoqda. YAngi texnika vositalari jangovar harakatlar olib borish xususiyati va uslublarini tubdan o'zgartirmoqda. Bu xozirgi sharoitda jangovar mashinalarda, tanklarda, samolyot shturvallarida, zenit – raketa komplekslarda harbiy va maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan harbiy xizmatchilar bo'lishi kerak deganidir.

CHaqiriqqacha harbiy ta'lim fani bu vazifalarni ijobiy xal etishda, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash tizimida o'z o'rniga egadir. 1962 yil chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani o'quv yurtlarida bekor qilingan. 1967 yildan chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani yangi qonun asosida yana o'qitila boshlangan. Yoshlarning chaqiriqqacha tayyorgarligiga umumiy rahbarlik va nazorat O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligiga va Mudofaa Vazirining harbiy ta'lim boshqarmasiga yuklatilgan. CHaqiriqqacha harbiy ta'limning nazorati O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligining Birlashgan shtabi, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rtamassus ta'lim vazirligi, xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Respublikasining jismoniy tarbiya va sport davlat qo'mitasi, «Vatanparvar» tashkilotining Markaziy kengashi va boshqa manfaatdor vazirliklar va idoralarning rejalari asosida olib boriladi. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim fani O'zbekiston Respublikasining "Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida» gi qonuniga binoan o'rta mahsus kasb-xunar ta'limi muassasalarida o'qitiladigan majburiy davlat fanidir. Ushbu chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani bitiruvchi sinflar (kurslarda) o'qitiladi. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim dasturi uchun 140 soat ajratilgan. 2014 yili O'zbekiston Respublikasida « Chaqiruvga qadar boshlang'ch tayorgarlikni tashkil etish» dagi Nizom qabul qilingan. YOshlarni Qurolli Kuchlardagi harbiy xizmatga tayyorlash to'g'risidagi savollarning echilishi O'zbekiston Konstitutsiyasida o'z echimini topgan. 2Asosiy qonunning 52-moddasida Vatan himoyasi har bir O'zbekiston fuqarosining konstitutsiyaviy burchi ekanligi ta'kidlangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy majlisi tomonidan qabul qilingan «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida»gi qonuni umumiy harbiy majburiyatning mohiyatini ochib beradi, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash, haqiqiy harbiy xizmatga chaqirish tartibini va uni o'tash tartibini, Qurolli Kuchlarni to'ldirish tamoyillarini va armiya uchun rezervlar tayyorlash tartibini aniqlab beradi. O'zbekiston Respublikasining «Mudofaa to'g'risida»gi qonuni esa mudofaani tashkil etishni va O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarini boshqarishning xuquqiy asoslarini belgilaydi. SHuningdek, mamlakat mudofaasini tashkillashda davlat organlarining, fuqarolarining o'zini-o'zi boshqarish organlari, korxonalar, tashkilotlar va fuqarolar ishtirokini aniqlab beradi.

CHaqiriqqacha harbiy ta'lim bo'yicha mashg'ulotlar haftasiga 2- soatdan, 2-3 kurslarda o'tiladi. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim kursi bo'yicha olingan bilim, ko'nikma va malakalarni mustaxkamlash uchun yakuniy bosqichda mudofaa sport sog'lomlashtirish lagerlarida 3-kunlik o'quv-dala mashg'ulotlari o'tkaziladi. O'quv-tarbiyaviy jarayonda o'quvchilarga O'zbekiston Qurolli Kuchlariga nisbatan muhabbat singdiriladi. Ularda mustaqil vatan fuqarosi ekanligi bilan faxrlanish, uning himoyasiga doimo shay turish kabi sifatlar shakllantiriladi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida Vatanni himoya qilish davlatning eng muxim vazifalaridan biri ekanligi va shu maqsadda Qurolli Kuchlar tuzilganligi va «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida»gi qonun asosida O'zbekiston fuqarolarini davlat mudofaasi bo'yicha majburiyatlari aytib o'tilgan. Unda Vatanni himoya qilish har bir O'zbekiston fuqarosining qonuniy burchi ekanligi ko'rsatib o'tilgan. Konstitutsiyaning ushbu qoidolari va talablaridan kelib chiqqan xolda, bugungi kunda o'rta maxsus o'quv yurtlarida yosh avlodni Vatan himoyasiga tayyorlash eng muxim vazifalardan hisoblanadi. SHu maqsad yo'lida, O'zbekiston Respublikasi «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida» gi qonuni asosida o'rta maxsus o'quv yurtlari dasturiga kiritilgan chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani xizmat qilishi kerak. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim o'quv predmeti sifatida o'quvchilarni, ya'ni bo'lajak chaqiriluvchilarni yosh askar kursi xajmidagi bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishga, ularning harbiy – vatanparvarlik tarbiyasini maqsadga yo'naltirilgan xolda olib borishga, o'quvchi yoshlarda yuksak siyosiy ongini, Vatan himoyasi muqaddas ekanligini ongli ravishda tushunishni, e'tiqodli, matonatli va jasur Vatan himoyachilarini tarbiyalashga imkon yaratadi. Bu vazifalarni bajarish o'quv yurtlari, ayniqsa u erda faoliyat yuritayotgan chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarlari zimmasidadir. CHunki ular «Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida» gi qonuni asosida o'quvchi yoshlarni chaqiriqqacha harbiy ta'lim va harbiy - vatanparvarlik tarbiyasini maqsadga yo'naltirilgan xolda olib boradilar. SHu bilan birga o'quv yurtlarining pedagogik jamoalari o'quvchi yoshlarni chaqiriqqacha harbiy ta'lim, HVT va jismoniy tarbiyasining sifati va samaradorligini doimo oshirishga harakat qilishlari kerak. O'quv yurtlarida chaqiriqqacha harbiy ta'lim fanining sifati, uning tarbiyaviy ahamiyati chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarining harbiy va pedagogik

bilimlari darajasiga, uning mafkuraviy siyosiy etukligiga, uslubiy maxoratiga, shuningdek, o'quv yurti direktori va pedagogik jamoaning bu yo'nalishdagi faolligiga to'g'ridan-to'g'ri bog'liqdir. Ma'lumki, chaqiriqqacha harbiy ta'lim fanini tashkillash va o'tkazishda chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari markaziy (asosiy) shaxs bo'lib hisoblanadi. U bevosita o'quv yurti direktoriga bo'ysunadi, uning majburiyatlari esa chaqiriqqacha harbiy ta'limning me'yoriy xujjatlarida belgilab qo'yilgan.

O'quvchi - yoshlarni vatan himoyasiga tayyorlashda rahbarlik roli o'quv yurti direktoriga tegishlidir. U o'quv yurtida chaqiriqqacha harbiy ta'lim va HVT ni yuksak darajada tashkillanishi va uning ta'minlanishiga javob beradi. Bu vazifani echish uchun u me'yoriy xujjatlarni, qoida va talablarni, ayniqsa chaqiriqqacha harbiy ta'lim mashg'ulotlari uslubiyotini yaxshi bilishi kerak. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari lavozimiga nomzodlar tanlash ham o'quv yurti direktori majburiyatlari doirasiga kiradi. Amaldagi nizomlarga ko'ra, bu lavozimga nomzodlarni rayonlar, shaharlar, mudofaa ishlari bo'limlari tavsiya etadi.

CHaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari o'quv yurtining o'quv moddiy texnik bazasini yaratish va takomillashtirish va sinfdan tashqari harbiy vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha tadbirlarni tashkillash va o'tkazishda faol ishtirok etishi kerak. O'quv yurti direktori chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarini uning majburiyatlari doirasiga kirmagan ma'muriy xo'jalik ishlariga jalb etmasligi kerak. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim va harbiy vatanparvarlik tarbiyasini murakkab vazifalarini muvaffaqiyatli ravishda echish ko'p jixatdan chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarini kasbiy va uslubiy maxoratiga bog'liqdir. SHunday ekan, uni o'z mafkuraviy, nazariy va harbiy bilimlarini, pedagogik maxoratini oshirish bo'yicha doimiy faoliyatiga sharoit yaratib berish, unga o'quv - uslubiy yordam ko'rsatish, o'quv yurti direktorining asosiy vazifalaridan bo'lib hisoblanadi. SHuni esda tutish kerakki, chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari Malakasini oshirishning eng asosiy uslubi bu, mustaqil ravishda siyosiy, pedagogik va harbiy adabiyotlarni shuningdek, ta'lim va tarbiyaning eng ilg'or tajribalarini chuqur o'rganishdir. Buning uchun unga xaftada uslubiy kun beriladi. Mustaqil ta'lim, odatda chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbarining yillik ish rejasida ko'rsatib o'tiladi. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim bo'yicha o'quv jarayonini rejalashtirish va tashkillash chaqiriqqacha harbiy ta'lim dasturi talablariga muvofiq amalga oshiriladi va uni to'liq va sifatli bajarilishini ta'minlashi kerak.

O'quv yurti direktori quyidagilarni belgilaydi:

- CHaqiriqqacha harbiy ta'lim bo'yicha o'quv jarayonini boshlanishi va uning yakunini;
- O'quvchilarni avtomatdan jangovar patronlar bilan o'q otishga tayyorgarligi va HVT bo'yicha tadbirlarni o'tkazish muddatlari;
- CHaqiriqqacha harbiy ta'lim bo'yicha o'quv jarayonini boshlanishiga bag'ishlangan buyruq mazmunini;
- CHaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbariga me'yoriy va rejalashtiruv xujjatlarini ishlab chiqishga ko'rsatmalar beradi. CHaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari direktor rahbarligi ostida chaqiriqqacha harbiy ta'limdan xaftalar bo'yicha mashg'ulotlar o'tish rejasini, o'quv jarayonini boshlanishi, guruh va seksiyalarning komandirlarini tayinlash bo'yicha buyruq loyihalarini, shuningdek, chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani bo'yicha sinfdan tashqari va harbiy vatanparvarlik tarbiyasi ishlarini tashkillash va o'quv-moddiy texnik bazasini yaratish va takomillashtirish bo'yicha takliflarni tayyorlaydi. Xaftalar bo'yicha mashg'ulotlar o'tish rejasini har bir sinf, guruh uchun alohida bir o'quv yiliga tuziladi. U shakli va bo'limlarni o'tish tartibi bilan chaqiriqqacha harbiy ta'lim dasturi talablariga muvofiq bo'lishi kerak. SHu bilan birga har oyga mashg'ulotlar jadvalini tuzish, unda mashg'ulotlar mazmunini keng yoritib berish, ularni o'tkazish vaqti va joyini, shuningdek chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani bo'yicha sinfdan tashqari ishlar va tadbirlar ko'rsatilishi tavsiya etiladi. Direktor buyrug'ida pedagogik jamoa, chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari, jismoniy tarbiya va tibbiy - sanitar tayyorgarligi o'qituvchilarning o'quvchi yoshlarni ta'lim va tarbiyasi bo'yicha vazifalari ko'rsatib o'tiladi, o'quvchilar uchun tartib qoidalari, chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani bo'yicha uslubiy kengash a'zolari tarkibi va ularni ish tartibi, chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani va harbiy vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha asosiy tadbirlarni o'tkazish muddatlari belgilanadi. O'quv yurtining yillik ish rejasiga harbiy vatanparvarlik tarbiyasi tadbirlari, chaqiriqqacha harbiy ta'lim fani o'quv - moddiy texnika bazasini takomillashtirish bo'yicha takliflarni belgilashda, chaqiriqqacha harbiy ta'lim rahbari bu ishlarda pedagogik jamoa, Vatanparvar tashkiloti va boshqa xomiy tashkilotlar va idoralar ishtirokini ham unutmasligi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" va "Ta'lim to'g'risidagi" Qonun. 1997 yil 29 avgust.
2. O'zbekiston Respublikasida "Oliy o'quv yurtlariga abituriientlarni test usulida o'qishga qabul qilish xaqida" gi Qonuni. 1992 yil 5 mart.
3. CHQBT dasturi. Oliy va o'rta-maxsus ta'lim vazirligining 2010 yil 21 oktyabrdagi 396-buyrug'i bilan tasdiqlangan
4. Natsionalnaya programma po podgotovke kadrov. Garmonichno razvitoe pokolenie - osnova progressa Uzbekistana. - T. SHark. 1997 god
5. Azizxo'jaeva N. "Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat". T. 2002 yil
6. Farberman B. L. "Ilg'or pedagogik texnologiyalar". T. 2002 yil
7. Rasulova L.SH. "YAngi pedagogik texnologiyalar". Qo'llanma. Farg'ona. 2002 yil
8. Yo'ldashev J. H. "YAngi pedagogik texnologiyalar: yo'nalishlar, muammolar, echimlar". Xalq ta'limi jurnali. 1997 yil №4-son.
9. Saidaxmedov N, Umarov S. Xalq ta'limi xodimlari va o'qituvchilar uchun "YAngi pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti" kursi bo'yicha sinov o'quv mavzuviy rejasi. T. 2000 yil